

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Judikatorní kolotoč v rozhodčím řízení aneb tady pomůže jen legislativní změna

Na stránkách eprava.cz, a nejen na nich, byla v posledních měsících publikována řada příspěvků souvisejících s rozhodčím řízením, konkrétně zejména s otázkou platnosti a neplatnosti rozhodčích smluv sjednaných ve prospěch arbitrážních center.

ROZHODČÍ SOUD

při IAL SE Institute of Arbitration Law

Sudiště Praha – PALÁC KONVIKT, Konviktská 24, 110 00 Praha 1, Česká republika
Sudiště Bratislava – Obchodná 39, 811 06 Bratislava, Slovenská republika

■ www.rozhodcisoud.net

Tuto odbornou diskuzi vyvolalo především usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 2009 sp. zn. 12 Cmo 496/2008, které převratně dospělo k závěru, že rozhodčí doložky sjednané ve prospěch arbitrážních center (zjednodušeně řečeno), následně pak publikace tohoto usnesení v tzv. zelené sbírce Nejvyššího soudu České republiky, právní názor Ústavního soudu na problematiku zpětných (retroaktivních) účinků změny judikatury vyjádřeného např. v ústavním nálezu sp.zn. III.ÚS 1275/10 ze dne 22.12.2010, či sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 5. 2011, jakož i praxe soudů vyššího stupně, kterou v řadě případů, bohužel, nelze označit za zcela konsistentní.

Dále uvedený chronologický přehled otevírá mnohokrát nastolenou otázku sjednocování judikáty či míry ingerence soudní soustavy do textace zákonných předpisů.

I. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 2009 sp. zn. 12 Cmo 496/2008

Vrchní soud v Praze dospěl v usnesení ze dne 28. 5. 2009 sp. zn. 12 Cmo 496/2008 (dále jen „usnesení Vrchního soudu v Praze“ k závěru, že „*Neobsahuje-li rozhodčí smlouva přímé určení rozhodce (rozhodců) ad hoc anebo konkrétního způsobu jeho určení, ale jen odkazuje ohledně výběru rozhodce (rozhodců) a stanovení pravidel rozhodčího řízení na právnickou osobu, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona a odkazuje na touto právnickou osobou stanovené statuty a řády ke jmenování a výběru rozhodců, jakož i způsobu vedení rozhodčího řízení a stanovení pravidel o nákladech řízení, pak je taková rozhodčí smlouva neplatná pro obcházení zákona*“.

Vrchní soud v Praze tak tímto rozhodnutím bezprecedentním způsobem zasáhl do recentní konstantní judikatury týkající se platnosti rozhodčích doložek tzv. arbitrážních center (zejména s ohledem na způsob konstituování rozhodčího fóra prostřednictvím odkazu na pravidla soukromoprávních subjektů konstantní), když rozhodčí doložku dosud obecně považovanou za platnou, prohlásil za neplatnou (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn.: 32 Cdo 2282/2008 ze dne 31. 7. 2008, usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. Odo 135/2006, ze dne 31. 1. 2008 a četná další).

II. Publikace Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 2009 sp. zn. 12 Cmo 496/2008 v tzv. zelené sbírce.

V lednu 2010 občanskoprávní a obchodněprávní kolegium Nejvyššího soudu České republiky rozhodlo o zařazení citovaného usnesení Vrchního soudu v Praze do tzv. zelené sbírky, když uvedenému judikátu dalo při konfrontaci s vlastním usnesením ze dne 31.7.2008 sp.zn. 32 Cdo 2282/2008 „publikační“ přednost, čímž došlo k odklonu od dosavadní judikatury Nejvyššího soudu České republiky, resp. k jejímu obratu.

III. Sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu České republiky

V meziobdobí mezi 28. 5. 2009, kdy bylo vydáno shora uvedené rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, a 12. 5. 2011, kdy nejednotné výklady sjednotil svým stanoviskem Nejvyšší soud, panovala mezi soudy nejednotnost výkladu ust. § 13 odst. 2 zákona č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „RozŘ“). Pro některé z těchto soudů nebo jejich senátů byly rozhodčí doložky arbitrážních center, obdobné rozhodčí doložce, která zakládá pravomoc navrhovatele v posuzované věci, v rozporu s § 13 odst. 2 RozŘ. Podle názorů jiných soudců v rozporu s tím ustanovením nebyly.

IV. Nejednotná rozhodovací praxe soudů nižšího stupně

Jako příklad může posloužit rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 36 Co 94/2010. V něm krajský soud konstatoval, že judikatura Nejvyššího soudu ČR v problematice podmínek platnosti rozhodčí doložky není zcela jednotná, nicméně se přiklonil k názoru prezentovanému ve výše uvedeném rozhodnutí sp. zn. 32 Cdo 2282/2008, když uzavřel, že právní názor prezentovaný v usnesení Vrchního soudu v Praze, č.j. 12 Cmo 496/2008 – 28 „považuje za přehnaně formalistický, nevidí důvod, proč rozhodčí řízení zbytečně formalizovat přehnanými nároky na obsah rozhodčí doložky, co se týče určení osoby rozhodce, když z ujednání jasně vyplývá určení této osoby, které naplňuje požadavek ustanovení § 7, aby byl stanoven způsob určení rozhodce, nikoli požadavek přímého určení konkrétního rozhodce v rozhodčí doložce.“ I Městský soud v Praze se v řízení sp. zn. 39 Co 88/2010 vypořádával s argumentací účastníků řízení usnesením Vrchního soudu v Praze. Uzavřel, že není pochyb o tom, že subjekt, jenž vede seznam rozhodců, není stálým rozhodčím soudem ve smyslu § 13 RozŘ, „avšak s ohledem na konstantní judikaturu Nejvyššího soudu ČR je přípustné, aby i jiné soukromé subjekty (právnícké osoby), než stálé rozhodčí soudy, vedly seznam rozhodců a vydávaly pro účastníky řízení rozhodčí pravidla, jimiž se rozhodci řídí.“ Stejně tak Krajský soud v Hradci Králové dal v řízení sp. zn. 44 Cm 139/2009 v prvním stupni přednost judikatuře Nejvyššího soudu České republiky, když poukázal na jeho postavení v systému českého obecného soudnictví a jeho základní poslání – sjednocování judikatury. Svoji argumentaci soud podpořil citací rozhodnutím Ústavního soudu České republiky v řízení sp. zn. II ÚS 2682/08 ze dne 6. 11. 2008, kde Ústavní soud posoudil rozhodčí doložku s odkazem na projev vůle účastníků smlouvy do této vtělený za zcela ústavně konformní.

V. Odlišná stanoviska soudců Nejvyššího soudu České republiky a nejednotná judikatura samotného Nejvyššího soudu České republiky

O vlně nesouhlasu s právním názorem vyjádřeným v uvedeném v rozhodnutí Vrchního soudu v Praze svědčí i odlišné stanovisko (*dissent opinion*) soudce Nejvyššího soudu České republiky JUDr. Pavla Vrchy, jež publikoval v reakci na zveřejnění usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 12 Cmo 496/2008 – 28 v tzv. „zelené sbírce“. V tomto stanovisku uvedl, že „Z rozhodčí doložky vyplývá, že účastníci se dohodli na ... označení zdroje (zmíněného zpracovaného seznamu rozhodců), z něž má být takový rozhodce žalobcem určen, nelze spatřovat nic závadného, ale naopak jde o jeden z mnoha v úvahu přicházejících projevů využití smluvní autonomie stran v rámci zajištění řešení případného sporu v

rozhodčím řízení.“ „Ve skutečnosti, že např. obchodní společnost (pro rozhodce ad hoc plnící funkci jakéhosi servisního subjektu) vede seznam rozhodců, který je veřejně přístupný a z nějž můžou účastníci v rámci uzavíraných rozhodčích doložek buďto přímo určovat rozhodce ad hoc nebo se dohodnout na proceduře, podle které z takového seznamu (opět způsobem mezi účastníky dohodnutým) bude příslušný rozhodce v případě vzniku majetkového sporu určen tím kterým účastníkem či jiným sjednaným způsobem (např. losem, jiným subjektem), nelze spatřovat absolutně žádné obcházení zákona a rozhodčím řízení či jiného právního předpisu.“[1]

Následovala další rozhodnutí, kde rozhodčí doložku obdobnou rozhodčí doložce, která zakládá pravomoc mé osoby jako rozhodce v nadepsané právní věci, shledal rozhodující senát Nejvyššího soudu České republiky platnou. Jednalo se o rozhodnutí č.j. 23 Cdo 4895/2009, ze dne 28. 4. 2010, ve kterém se Nejvyšší soud zabýval rozhodčí doložkou, v níž se účastníci dohodli, že veškeré majetkové spory a nároky vzniklé v souvislosti s uzavřenou leasingovou smlouvou budou rozhodovány podle právních předpisů platných v ČR rozhodcem vybraným žalující stranou ze seznamu rozhodců vedeného při Asociaci leasingových společností ČR, nerozhodne-li se pronajímatel (žalovaná), že svůj nárok uplatní u věcně a místně příslušného soudu dle občanského soudního řádu. NS předmětnou rozhodčí doložku shledal platnou, když mj. uvedl, že na tento závěr nemůže mít vliv okolnost, že v rozhodčí doložce byl uveden dřívější název subjektu, z jehož seznamu měl být vybrán rozhodce. Opět se zde tedy jednalo o situaci, kdy strana sporu zvolila rozhodce ze seznamu vedeného soukromým subjektem. V rozporu s publikovaným názorem Vrchního soudu v Praze jej Nejvyšší soud však posoudil jako platně sjednanou.

Dále ve sporu č.j. 23 Cdo 2672/2008, ze dne 29. 4. 2010, se Nejvyšší soud zabýval otázkou platnosti rozhodčí doložky, kterou si účastníci sjednali, že „Veškeré spory vzniklé z této smlouvy anebo v souvislosti s ní budou rozhodovány v rozhodčím řízení podle českého práva“ s tím, že „Počet i osoby rozhodců určí generální sekretář Asociace realitních kanceláří Čech, Moravy a Slezska, který též jmenuje nového rozhodce, jestliže se určený rozhodce vzdá funkce nebo nemůže činnost rozhodce vykonávat“. I v tomto případě Nejvyšší soud uzavřel, že rozhodčí doložka byla sjednána platně.

Podobně ve věci č.j. 23 Cdo 1201/2009, ze dne 29. 6. 2010, se Nejvyšší soud opět zabýval rozhodčí doložkou Asociace realitních kanceláří, kdy stejně jako v předchozím rozhodnutí rozhodl tak, že rozhodčí doložka byla sjednána platně.

Stejně tak ve dvou navazujících rozhodnutích sp. zn. 23 Cdo 4112/2009, ze dne 23. 2. 2011, a dále sp. zn. 23 Cdo 4743/2010, ze dne 23. 3. 2011. Závěry, které Nejvyšší soud v obou případech učinil, jsou téměř identické. Např. ve sporu sp. zn. 23 Cdo 4743/2010 se Nejvyšší soud zabýval otázkou platnosti rozhodčí doložky, kdy se účastníci dohodli, že „Veškeré případné spory vzniklé mezi nimi ve vztahu upraveném touto smlouvou nebo v souvislosti s ní, budou rozhodovány v rozhodčím řízení ve smyslu zákona 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů podle právního řádu České republiky a jednacího řádu pro rozhodčí řízení Č. A. R. na základě písemných podkladů a vyjádření stran, bez nařízení ústního jednání, a to jediným rozhodcem. Rozhodce bude jmenován ze seznamu rozhodců vedených při Č. A. R. správcem tohoto seznamu.“

Nejvyšší soud v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že ustanovení § 7 RozŘ dává stranám mj. možnost, namísto určení osoby (osob rozhodců) v rozhodčí smlouvě, dohodnout způsob určení osoby rozhodce, popř. způsob určení jejich počtu. „Strany se tak mohou zásadně shodnout, že rozhodce může být vybrán sjednaným způsobem např. ze seznamu rozhodců vedeného soukromým subjektem, např. zájmovým sdružením a že použijí v rozhodčím řízení pravidla vydaná tímto subjektem (§ 19 odst. 1 RozŘ - strany jsou oprávněny dohodnout ses na postupu vedení řízení). Jinak řečeno není v rozporu s uvedenými ustanoveními zákona o rozhodčím řízení, aby si strany sjednaly a součástí rozhodčí smlouvy učinily ujednání, že výběr rozhodce bude proveden z takto vedeného seznamu rozhodců stranami sporu nebo pověřenou osobou“ (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7.

2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008).

Nejvyšší soud České republiky tak i v těchto rozhodnutích aprobejuje možnost smluvních stran vybrat si (či prostřednictvím pověřené osoby) zvoleným způsobem rozhodce ze seznamu vedeného soukromým subjektem či použít pravidla soukromým subjektem vydaná.

VI. Ústavní nález sp.zn. III.ÚS 1275/10 ze dne 22.12.2010

Ústavní soud České republiky se ve své judikatuře, jíž se cítí sám vázán, opakovaně vyjádřil k problematice změny rozhodovací praxe obecných soudů za nezměněného skutkového stavu (overruling). Ústavní soud chápe změnu právního názoru ve vztahu k vlastní předchozí judikatuře bez změny skutkového základu jako nepřipustnou. Překážka věci rozsouzené plně platí podle názoru Ústavního soudu nejen pro rozhodování Ústavního soudu, ale i pro soudy obecné.

Nejvyšší soud České republiky konsistentně zastával stanovisko shrnuté do usnesení ze dne 31.7.2008 sp.zn. 32 Cdo 2282/2008, kde uzavřel, že *„I jiné soukromé subjekty než stálé rozhodčí soudy zřízené ve smyslu ustanovení § 13 RozŘ mohou vést seznam rozhodců a vydávat pro účastníky rozhodčího řízení pravidla, kterými se rozhodci řídí. Pravidla těchto soukromoprávních subjektů pro určení rozhodců se považují za dohodu obsaženou v rozhodčí smlouvě ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 RozŘ“*.

O rok a půl později se pak Nejvyšší soud ČR přihlásil k judikátu Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008, když jej publikoval v tzv. zelené sbírce.

Jedná se bezpochyby o problematiku změny právního názoru Nejvyššího soudu České republiky, bez změny skutkového základu. K této problematice se Ústavní soud postavil v ústavním nálezu sp.zn. III.ÚS 1275/10 ze dne 22.12.2010 tak, že *každá změna rozhodovací soudní praxe, zvláště jde-li o praxi nejvyšší soudní instance povolání i k sjednocování judikatury nižších soudů, je ovšem jevem ve své podstatě nežádoucím, neboť takovouto změnou zjevně je narušen jeden z principů demokratického právního státu, a to princip předvídatelnosti soudního rozhodování*.

VII. Stanovisko Velkého senátu Občanskoprávního a obchodněprávního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 5. 2011

Posledním rozhodnutím NS je rozhodnutí **sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, ze dne 11. 5. 2011**, jehož závěry vyústily do Stanoviska Velkého senátu Občanskoprávního a obchodněprávního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 5. 2011. Právě v tomto svém rozhodnutí a na něm navazujícím stanovisku Velkého senátu se Nejvyšší soud od své předchozí rozhodovací praxe odklonil.

V mezidobí se v **rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, č.j. 5 Cmo 284/2010-102, ze dne 11. ledna 2011**, ve kterém Vrchní soud v Praze jako soud druhého stupně posuzoval platnost rozhodčí doložky arbitrážního centra Správa rozhodčích řízení a veřejných zakázek, s.r.o., která byla koncipována co do náležitostí zcela identicky, jako rozhodčí doložka sjednaná v posuzovaném případě, dospěl Vrchní soud v Praze k názoru, že rozhodčí doložka byla platně sjednána. V odůvodnění svého rozhodnutí Vrchní soud v Praze uvedl, že se zcela ztotožňuje se závěrem soudu prvního stupně, který *„učinil podrobný rozbor závěrů rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, vydaného pod sp. zn. 32 Cdo 2282/2008 ze dne 31. července 2008 a rovněž rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2682/08 ze dne 31. července 2008, který závěry Nejvyššího soudu ČR, obsažené ve výše uvedeném rozhodnutí označil za konformní s judikaturou Ústavního soudu týkající se autonomie vůle a svobody individuálního jednání. Nejvyšší soud zejména dovodil, že i jiné soukromé subjekty než stálé rozhodčí soudy zřízené ve smyslu § 13 zákona č. [216/1994](#) Sb. mohou vést seznam rozhodců a*

vydávat pro účastníky rozhodčího řízení pravidla, kterými se rozhodci řídí.“

Tato rozhodnutí uvádí rozhodce pro dokreslení, jak obtížně se názor Vrchního soudu v Praze publikovaný v „zelené“ sbírce dostával do praxe, kdy až do března roku 2011 se neodrazil v judikatuře Nejvyššího soudu České republiky a v měsíci lednu 2011 se od něj dokonce sám Vrchní soud v Praze odklonil.

Dne 12. 5. 2011 dospěl Velký senát Nejvyššího soudu České republiky v souvislosti s řízením č.j. 30 Cdo 1945/2010 k novému sjednocujícímu závěru, jímž se přiklonil k usnesení Vrchního soudu v Praze (dále jen „sjednocující právní názor“). Stalo se tak vzdor skutečnosti, že sám Vrchní soud v Praze, nebo minimálně jiný z jeho senátů, se od právního názoru Vrchního soudu v Praze ve věci neplatnosti rozhodčích doložek arbitrážních center, odklonil, jak bylo právě ukázáno na v předchozím odstavci uvedeném případě.

Je zřejmé, že liberální a relativně otevřená právní úprava rozhodčího řízení v konečném důsledku způsobila vážné komplikace. O tom svědčí nadepsaný judikatorní vývoj, překvapivé rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, stanovisko Nejvyššího soudu, nejednotná praxe na soudech nižšího stupně, ale i na soudech vyššího stupně, rozpor rozkolísané judikatury s ústavními limitami změn judikatury apod.

Je tedy více než žádoucí, aby zákonodárny sbor přijal novelu stávající právní úpravy a nežádoucí rozkolísanost odstranil. Ani soudy vyššího stupně totiž nejsou schopny rozkolísanost odstranit v rámci nalézání práva. A protože naše soudy nemají právo vytvářet, ale toliko nalézat, je o důvod více.

Iniciativu stávající vlády lze tedy jedině vítat a podporovat.

JUDr. Luděk Lisse, Ph.D. LL.M. MPA

advokát a rozhodce Rozhodčího soudu při IAL SE

JUDr. et Ing. Martin Kohout

advokát a rozhodce Rozhodčího soudu při IAL SE

[Rozhodčí soud při IAL SE](#)

Expozitura (sudiště) Praha

PALÁC KONVIKT
Konviktská 24
110 00 Praha 1

Tel.: + 420 224 241 319

Fax: + 420 224 281 226

e-mail: podatelna@rozhodcisoud.net

[1] Celé znění odlišného stanoviska je publikováno v článku: Vrcha, P.: K problematice určení (jmenování) rozhodce a stanovení pravidel rozhodčího řízení, in: Právní rádce 03/2010, str. 18 - 20

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Výroční zpráva ÚOOÚ za rok 2025: nové regulační priority v oblasti ochrany osobních údajů](#)
- [Vadné nařízení vlády č. 493/2025 Sb. a dopady fixace limitů drobných oprav na pronajímatele](#)
- [Nařízení PPWR: cesta do pekla dlážděná dobrými úmysly](#)
- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)